

Menig werknemer maakt zich zorgen om zijn baan nu het aantal ontslagen met de dag toeneemt. Als een werknemer een ontslagvergoeding – ook wel gouden handdruk genoemd – meekrijgt verzacht dit enigszins de pijn. Maar welke mogelijkheden heeft hij als werknemer?

Iris Brik

Gouden handdruk kan pijn verzachten

b_m
16

Inzet ontslagvergoeding vraagt om een verantwoorde keuze

Oprichten stamrecht-BV

Ontslagen worden is nooit leuk. Maar misschien is dit voor de werknemer wel het moment om een lang gekoesterde wens om een eigen onderneming op te zetten nu eindelijk eens vorm te geven. Vaak worden werknemers in hun ambities beperkt omdat zij te veel afhankelijk zijn geworden van de zekerheden die het bedrijf hun biedt. Een goed salaris, gunstige hypotheekcondities of een auto van de zaak kunnen uiteindelijk ook verstikkend werken. Een gouden handdruk kan dan een steun in de rug zijn voor de overstap naar zelfstandig ondernemerschap.

Daartoe kan de werknemer een stamrecht-BV oprichten. Voordeel van een dergelijke constructie is dat hij nog geen inkomstenbelasting over de gouden handdruk hoeft af te dragen en pas belasting betaalt zodra hij de uitkeringen uit het stamrecht gaat genieten. Deze uitkeringen kunnen direct ingaan maar ook uitgesteld worden tot uiterlijk leeftijd 65 (uiterste ingangsdatum). Daarnaast mogen de periodieke uitkeringen in hoogte variëren, mits met een sterftekans van minimaal 1% rekening wordt gehouden. Overigens zal het wel van de omvang van de gouden handdruk afhangen of een stamrecht-BV interessant is. In de eerste plaats dient het aandelenkapitaal (€ 18.000) uit eigen middelen te worden voldaan. Daarnaast zullen de kosten in verhouding tot het bedrag van de gouden handdruk moeten staan. Te denken valt aan de kosten voor inschrijving bij de kamer van koophandel en het inschakelen van een accountant in verband met de jaarrekening, maar ook aan de kosten voor vermogensbeheer of individueel beleggen. Mits de werknemer in de statuten een uitgebreide doelomschrijving opneemt, kan hij de gelden in de stamrecht-BV vervolgens aanwenden als starten/of werkkapitaal voor de onderneming. Hij moet er wel op bedacht zijn dat het stamrechtkapitaal bij een eventueel faillissement volledig aangesproken kan worden. Daarom verdient het de voorkeur een constructie op

te zetten, waarbij het stamrecht in een personal holding en de risicovolle activiteiten in een aparte werk-BV worden ondergebracht.

Beleggingsvehikel

Maar ook als een werknemer geen ondernemerschap ambieert kan het aantrekkelijk zijn om de gouden handdruk in een stamrecht-BV onder te brengen. Bijvoorbeeld omdat hij zelf heel goed in staat is een goed rendement tegen lagere kosten (dan een verzekeraar) op het stamrechtkapitaal te realiseren. De stamrecht-BV is hiermee feitelijk een beleggingsvehikel geworden, waarop de plicht rust per direct of te zijner tijd een periodieke uitkering aan de aandeelhouder van de BV te doen toekomen. De condities van een stamrecht worden in een stamrechtovereenkomst vastgelegd en zullen de fiscale toets moeten doorstaan. Het verdient aanbeveling te werken met een door de fiscus goedgekeurde overeenkomst. In een stamrecht worden zaken opgenomen als het percentage waarmee het stamrecht oprent, de ingangsdatum van periodieke uitkeringen (direct ingaand of uitgesteld), de begunstigde voor de uitkering bij leven en de begunstigde voor de uitkering bij overlijden. Met name het laatste aspect verdient aandacht. Wanneer de aandeelhouder van een stamrecht-BV overlijdt, zal er van het stamrecht een direct ingaande periodieke uitkering aangekocht moeten worden ten gunste van de (ex) partner/echtgenoot of de kinderen, stief- of pleegkinderen, die de leeftijd van 30 jaar nog niet hebben bereikt. Als er geen gerechtigden meer zijn valt de verplichting in de stamrecht-BV vrij, waardoor de aandelen van de stamrecht-BV in waarde zullen toenemen. De aandelen behoren tot de nalatenschap van de overleden aandeelhouder en op deze wijze verkrijgen de erfgenamen de beschikking over (het restant van) het stamrechtvermogen. Dit in tegenstelling tot afstorting van de gouden handdruk bij een verzekeraar; in dat geval vervalt de koopsom aan de verzekeraar als er geen wettelijk gerechtigden meer zijn.

Uiteraard kan de werknemer dit weer afdekken door een contraverzekering af te sluiten.

Contraverzekering

Een contraverzekering zorgt ervoor dat een eventueel restant van het stamrechtkapitaal aan de door de werknemer opgegeven begunstigten toekomt. De premie voor een dergelijke verzekering wordt in de vorm van een éénmalige koopsom betaald, waarbij de hoogte van de koopsom mede afhankelijk is van de gezondheid van de werknemer en eventuele partner. Wanneer deze koopsom uit het vermogen van de begunstigten wordt betaald is een eventuele uitkering van het stamrechtkapitaal bij overlijden onbelast voor het successierecht. Aangezien de koopsom niet in aftrek is gebracht op het inkomen in box 1, hoeft hierop ook geen inkomstenbelasting te worden ingehouden. De uitkering wordt door de begunstigten van de contraverzekering zo volledig netto genoten.

Eigen obligatie

Afhankelijk van de rendementsdoelstelling van de gelden in de stamrecht-BV kan er gekozen worden voor een zeer defensief (deposito) tot een minder defensief (combinatie van deposito/obligaties) dan wel voor een zeer offensief (aandelen) scenario. Overigens hoeven in een minder defensief scenario dit niet altijd bedrijfsobligaties te zijn. De werknemer kan bijvoorbeeld ook zelf een obligatie creëren door met het stamrechtkapitaal de hypotheek op de woning geheel of gedeeltelijk af te lossen. Bij een dergelijke obligatie is de werknemer zelf de debiteur in plaats van de staat of een bedrijf.

Stel dat de rente op een deposito bij de bank 3% bedraagt, terwijl de hypotheekrente aan de bank 5% bedraagt. Door de lening van de bank tegen dezelfde condities over te nemen verhoogt de werknemer zonder extra risico het rendement op de belegging in de stamrecht-BV met 2%. En de rente blijft ook in die situatie fiscaal aftrekbaar, aangezien de lening nog steeds als eigenwoningschuld kwalificeert (zij het dat de geldverstrekker is gewijzigd). Wel moet hij zich realiseren dat hij minder flexibel is aangezien het vermogen dan in stenen zit. Gelet op de huidige kredietcrisis, waarbij banken zeer terughoudend zijn bij het verstrekken van een hypotheek, is dit wel een belangrijk aandachtspunt.

Afstorten naar verzekeraar

Niet iedere werknemer heeft zin om zelf met beleggen bezig te zijn. Vermogensbeheer is in dat soort situaties vaak niet aan de orde, omdat daar al gauw minimaal € 500.000 voor benodigd is. Beleggen via beleggingsfondsen is dan een optie. Daarnaast moet de werknemer ook de discipline hebben het geld niet voor andere doeleinden te gebruiken (bijvoorbeeld door te

lenen uit de BV ter financiering van consumptieve uitgaven). Het alternatief is om de gouden handdruk af te storten naar een verzekeraar.

In dat geval zal de verzekeraar het beleggingsbeleid bepalen. De vraag die men zich dan uiteraard moet stellen is of deze verzekeraar ook een goede belegger is. Ook moet worden stilgestaan bij de kosten (poliskosten, provisie voor de tussenpersoon, kosten van beleggen) die de verzekeraar in rekening brengt. Anders ontardt de stamrechtpolis alsnog in een 'woekerpolis'.

Inzicht in provisie

Overigens zijn assurantietussenpersonen sinds 1 april jongstleden verplicht aan hun cliënten inzichtelijk te maken hoeveel provisie zij ontvangen voor de bemiddeling bij dergelijke producten. Deze bedraagt voor een stamrecht met een uitgestelde uitkering en een looptijd van tien jaar of langer minimaal 7% van de koopsom. Kassa dus! Gelukkig zijn er ook steeds meer tussenpersonen die netto stamrechtpolissen afsluiten. Netto wil in dit verband zeggen dat de verzekeraar geen 7% provisie op de koopsom inhoudt voor de tussenpersoon. De tussenpersoon zal in die situatie de cliënt een factuur sturen voor de werkzaamheden die hij verricht. En aangezien de werkzaamheden voor een kleine koopsom niet anders zijn dan voor een grote, adviseren wij vanaf een bepaald koopsom te kiezen voor een factuur.

Strafheffing

De werkgever dient de ontslagvergoeding rechtstreeks over te maken naar de stamrecht-BV of stamrecht-polis. De werknemer mag dus niet eerst over het geld beschikken. Daarnaast mag een stamrecht niet worden afgekocht, vervreemd, dan wel tot voorwerp van zekerheid worden gemaakt. Wanneer de ontslagregeling na 26 mei 2005 is overeengekomen, zal tevens getoetst moeten worden of (straf)heffing op vut-achtige gouden handdrukken van toepassing is. De staatssecretaris van Financiën heeft tot deze strafheffing besloten om te voorkomen dat regelingen voor vervroegde uitreding met een gouden handdruk worden omzeild.

Eenmalige afkoopsom

Wanneer een werkgever niet meewerkt aan het bedingen van een stamrecht maar slechts bereid is tot het betalen van een éénmalige afkoopsom in geld, heeft de fiscus goedgekeurd dat de stamrechtvrijstelling toch kan worden toegepast. De afkoopsom moet dan tegen de uitdrukkelijke wil van de werknemer door de werkgever zijn uitbetaald.

Als de werknemer kan aantonen dat hij aan de werkgever kenbaar heeft gemaakt dat hij gebruik wenste te maken van de stamrechtvrij-

stelling en hij – na ontvangst van de afkoopsom – binnen drie maanden initiatieven heeft ondernomen om de afkoopsom alsnog aan te wenden als koopsom voor een stamrecht, kan de stamrechtvrijstelling toch worden benut. Eventueel ingehouden loonheffingen kunnen op het moment dat deze via bezwaar of een aanslag worden terugontvangen, alsnog worden gebruikt als aanvullende koopsom voor het stamrecht, mits deze aanvullende koopsom binnen een termijn van drie maanden na de retournering van de loonheffingen aan de stamrecht-BV of verzekeraar worden overgemaakt.

eigen beheer of verzekering?

Kort samengevat betreffen de verschillen tussen een stamrecht-BV (eigen beheer) en een stamrecht-polis (via een verzekeraar):

- Flexibiliteit. Bij een stamrecht-BV kan de werknemer tussentijds over de gelden beschikken, mits de statuten dit toestaan.
- Discipline. Uiteindelijk moet het stamrecht een keer tot uitkering komen. Als de werknemer niet de discipline heeft om verantwoord met het stamrechtkapitaal om te gaan, is verzekeren beter.
- De kosten van een stamrecht-BV zullen vanaf een bepaald bedrag gunstiger zijn dan een stamrecht-polis.
- Maatwerk of confectie? Bij een stamrecht-BV kan de werknemer het beleggingsbeleid zelf bepalen, bij een stamrecht-polis is de keuze voor het beleggingsbeleid doorgaans beperkt.
- Bij overlijden valt het stamrechtkapitaal in een stamrecht-BV aan de erfgenamen toe. Bij een stamrecht-polis zal de werknemer – afhankelijk van de omstandigheden – hiervoor een contraverzekering moeten afsluiten.

verantwoorde keuze maken

- De bestemming van een ontslagvergoeding vraagt om een verantwoorde keuze. Voor de werknemer is een gouden handdruk wellicht het moment om eens goed na te denken over zijn nieuwe toekomst.
- Kiest hij voor een nieuwe baan? Of is dit het moment om zijn hartenwens – het ondernemerschap – vorm te geven? Of toch maar eerst een sabbatical leave om te achterhalen wat zijn diepste levenswensen zijn?
- Een financieel plan (waarin het langlevens scenario centraal staat) rekent al deze opties door en helpt de werknemer daarbij de juiste keuzes te maken.

Storting op derdenrekening

Wanneer een werknemer gebruik wenst te maken van de stamrechtvrijstelling, maar nog geen keuze heeft kunnen maken tussen de diverse aanbiedingen van verzekeraars of in afwachting is van de oprichting van een stamrecht-BV, is het toegestaan de afkoopsom tijdelijk te storten op een geblokkeerde derdenrekening van een notaris of advocaat. De afkoopsom kan drie maanden op deze derdenrekening blijven staan, zonder dat toepassing van de stamrechtvrijstelling gevaar loopt. Na de storting op een derdenrekening verwacht de fiscus dat er ook een stamrecht wordt gevestigd. Wanneer een aanspraak ingevolge een stamrecht niet langer als zodanig is aan te merken, wordt dit als loon van de gewezen werknemer gezien. Er zal dan alsnog over de gouden handdruk worden afgerekend.

Afrekenen met fiscus

Tot zover oplossingen om de belastingheffing uit te stellen. Uiteraard is het ook mogelijk om direct met de fiscus af te rekenen over de ontslagvergoeding. In deze situatie wordt er direct (tot maximaal 52%) belasting ingehouden. Het bedrag dat resteert na belastingafdracht zal erna in box 3 moeten worden aangegeven, waar het jaarlijks met 1,2 % vermogensrendementsheffing wordt belast. In tegenstelling tot een stamrecht-BV of stamrecht-polis, waarbij het kapitaal tijdens de looptijd van het stamrecht in box 1 zit en er pas belasting wordt geheven zodra het stamrecht tot uitkering overgaat. Doorgaans is het afstorten naar een stamrecht-BV of stamrecht-polis gunstiger dan direct afrekenen. Welk scenario het meest gunstig is, zal mede afhangen van het belastbaar inkomen en de aftrekposten, die de werknemer in de nabije toekomst heeft of nog kan verwachten. **b_m**

Iris Brik FFP is directeur van Fine Tuning Personal Finance te Rotterdam. Website: www.finetuning.nl

vervolg van pagina 10

- kosten ontmantelen van installaties en reinigen grond.

De ontslagvergoedingen zullen in de regel de grootste post vormen. Op het gebied van het ontslagrecht zijn nogal wat ontwikkelingen gaande. Gezien de onzekerheid hierover lijkt het niet bezwaarlijk om van de huidige kantonrechttersformule uit te gaan. Gezien de vele inschattingen die moeten worden gemaakt, is sprake van zeer conflictgevoelige materie. Horizontaal toezicht zal hier z'n vruchten afwerpen. **b_m**

Drs Henry J. Meijer, directeur MFAS/Meijer Fiscale Adviesystemen

Noten

- 1 Zie bijvoorbeeld een aantal casusposities van het vraag- en antwoordbesluit van het ministerie van Financiën 11 november 2004 nr. CPP2004.814M, punt 12. Niet te vinden op www.min-fin.nl.
- 2 HR 26 augustus 1998, nr. 33.417.
- 3 In de jaarrekening is de bekendmaking wel van groot belang. Op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 52.413 moet de voorziening worden opgenomen als de onderneming per balansdatum een gedetailleerd reorganisatieplan heeft geformaliseerd en bij de betrokkenen de verwachting heeft gewekt dat de reorganisatie zal worden uitgevoerd.
- 4 Artikel 3.26 Wet IB 2001.